

**“Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги
Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш
тўғрисида”ги Қонун лойиҳасига
ТУШУНТИРИШ ХАТИ**

I. Қонун лойиҳани тайёрлаш учун асос

Қонун лойиҳаси 2020 йилга оид Давлат дастурининг **88-банди** ижроси юзасидан Ўзбекистон Республикаси Монополияга қарши курашиш қўмитаси томонидан ишлаб чиқилди.

Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда соҳада фаолият юритувчи **8 та мутахассис** иштирок этди.

Қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш зарурияти:

1) амалдаги маъмурий жазо чоралари истеъмолчилар ҳуқуқларини бузиш ҳолатларининг олдини олиш, тадбиркорлик субъектлари томонидан сифатли хизматлар кўрсатилишини тўлиқ таъминламаяпти.

(амалдаги маъмурий жарималар миқдори 669 минг сўмдан 2,2 млн сўмгача ташиқил этади.

Биргина 2020 йилнинг ўзида 4 млн истеъмолчилар ҳуқуқларини бузиш ҳолатлари аниқланган)

2) товар ҳамда савдо қилиш қоидалари тўғрисидаги маълумотлар кўп ҳолатларда бошқа тилларда (рус, инглиз, хитой, қозоқ ва ҳ.к.) акс эттирилганлиги кузатилмоқда, бу эса истеъмолчилар ҳуқуқларининг тўлиқ рўёбга чиқарилишига тўсқинлик қилмоқда;

(Франция, Россия, Украина, Қозоғистон, Исроил ва бошқа давлатларда товарлар (хизматлар) тўғрисидаги маълумотлар давлат тилида берилиши мустаҳкамланган)

3) шартномага истеъмолчининг ҳуқуқларини камситадиган шартларни киритиш, шунингдек истеъмолчига қонунчилик билан ўрнатилган имтиёз ва афзалликларни бермаслик ҳолатлари мавжуд;

4) Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш агентлиги, истеъмолчилар жамоат бирлашмаларининг ваколатлари мустаҳкамланмаган.

II. Қонун лойиҳасининг асосий мазмуни:

1) ўзининг қонуний талабларини қаноатлантиришда истеъмолчи ҳуқуқларининг устуворлиги белгиланмоқда;

2) истеъмолчига товар (иш, хизмат), савдо ва хизмат кўрсатиш қоидалари тўғрисидаги маълумотлар давлат тилида тақдим этилиши (келишувга кўра – бошқа тилларда ҳам) белгиланмоқда;

3) сотувчига бир турдаги товарлар учун ҳақ тўлаш шаклига қараб (нақд ва нақд пулсиз) ҳар хил нарх (тариф) белгилаш тақиқланмоқда;

4) истеъмолчига нуқсонли ва талабга жавоб бермайдиган товар сотилганлигини аниқлаш (экспертиза қилиш) билан боғлиқ харажатлар сотувчи томонидан қопланиши белгиланмоқда;

(2020 йилда назорат харидлари натижаларига кўра фуқароларга 10 та тур бўйича 79 та номдаги сифатсиз маҳсулотлар сотилганлиги аниқланган)

5) юридик шахс бўлган ишлаб чиқарувчи (ижрочи, сотувчи)нинг қуйидаги ҳуқубузарликлари учун молиявий санкциялар жорий этилмоқда:

(АҚШ, Хитой, Россия, Украина, Корея, Япония, Қозоғистон ва бошқа давлатларда юридик шахсларга жарима қўллаш чоралари белгиланган)

☑ истеъмолчига мақбул сифатли ёки нуқсонли товарни **алмаштириб бериш** ва товар нуқсонларини **бепул бартараф этиш тартибини бузиш**;

(4,5 млн сўм жарима солинади)

☑ истеъмолчини қўшимча хизматлардан фойдаланишга кисташ, **кўрсатилмаган хизматлар учун ҳақ олиш**, шунингдек шартномага истеъмолчи ҳуқуқларини чеклаб қўядиган ва қонун ҳужжатларига зид бўлган талабларни киритиш;

(6,7 млн сўм жарима солинади)

☑ **яроқлилиқ муддати ўтган** товарларни реализация қилиш, норматив ҳужжатлар талабларига жавоб бермайдиган товар, **қалбакилаштирилган озиқ-овқат** маҳсулотини ишлаб чиқариш, олиб кириш ва реализация қилиш.

(11,2 млн сўм жарима солинади)

Бунда:

➡ молиявий санкция **Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш агентлиги** ва Монополияга қарши курашиш қўмитасининг **ҳудудий бошқармалари** томонидан, агар низо мавжуд бўлса – **суд** томонидан қўлланилади;

➡ **биринчи марта** ҳуқуқбузарлик содир этганларга ихтиёрий равишда қоидабузарлик бартараф этилган ва етказилган моддий зарар ўрни қопланган тақдирда **молиявий санкциялар қўлланилмайди**;

6) истеъмолчи зиммасига **низони судгача ҳал қилиш** чораларини кўриш **мажбурияти юклатилмоқда**;

7) товарларни **масофадан туриб ва ахборот тизимларидан фойдаланган ҳолда реализация қилишда** истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш **механизмлари жорий этилмоқда**.

Бунда сотувчи истеъмолчига:

■ **шартнома тузилгунга қадар** сотувчи, товар ёки уни етказиб бериш тартиби ва бошқа шартлар тўғрисида **маълумотларни тақдим этади**;

■ белгиланган муддатларда тўланган сумма қайтарилмаган тақдирда, **ҳар бир кун учун** товар нархининг **1 фоизи** миқдорида **пеня тўлайди**, товарни қайтариш билан боғлиқ барча **харажатларни эса – ўз зиммасига олади**;

8) Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш агентлиги **ваколатлари мустаҳкамланмоқда**:

✓ истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишда давлат органлари ва фуқаролик жамияти институтлари билан **ҳамкорлик қилиш**;

✓ **назорат хариди, товарлар текшируви ва экспертизасини** ташкил қилиш;

✓ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳаларини **истеъмолчиларга таъсирини баҳолашдан ўтказиш**;

✓ истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари бўйича **судда иштирок этиш** ва бошқалар;

9) истеъмолчилар жамоат бирлашмаларининг **ҳуқуқлари белгиланмоқда**:

✓ истеъmolчилар ҳуқуқларига риоя этилиши устидан **жамоатчилик назоратини амалга ошириш**;

✓ истеъmolчиларга **ахборот ва маслаҳат хизматларини кўрсатиш**;

✓ истеъmolчилар ҳуқуқлари ва манфаатларини **ҳимоя қилиш чора-тадбирларини амалга ошириш** ва бошқалар.

III. Қонун лойиҳасининг қабул қилиниши истеъmolчилар ҳуқуқлари бузилишининг олдини олиш, сотувчининг истеъmolчи олдидаги **масъулияти ва жавобгарлигини оширишга** хизмат қилади.

IV. Таклиф этилаётган чораларни амалга ошириш Давлат бюджетидан қўшимча маблағларни талаб этмайди.

V. Қонун лойиҳаси **13 та ташкилот**, шу жумладан Вазирлар Маҳкамаси (Ж.Қўчқоров), Монополияга қарши курашиш қўмитаси, Бош прокуратура, Олий суд, Бизнес-омбудсман, Адлия вазирлиги, Молия вазирлиги ва бошқа идоралар **билан келишилган**.

**Монополияга қарши курашиш
қўмитаси раиси**

Н.Шарипов